

Sukellusseura H₂O
Arkeologiaraportti

Porkkala
Pärongrund
2005

Johdanto

WPA 3/307/2005

Sukellusseura H2O:n meriarkeologiajaos järjesti meriarkeologialeirin 26.6. - 2.7.2005 Porkkalassa ns. Pärongrundin hyllyllä. Hylky on identifioimaton ja sijaitsee Pärongrund-nimisen luodon lähellä Porkkalanniemen lounaispuolella.

Leiri toteutettiin yhteistyössä Suomen merimuseon kanssa. Merimuseosta yhteyshenkilöinä toimivat Maija Fast ja Rami Kokko. H2O:n puolelta leirin järjestämisestä vastasivat Virmo Merjankari ja Uljas Uromaa. Leirillä käytettiin tukialuksina H2O:n Dekoa ja Vesa Saarisen Stellaa.

Alla merimuseon apulaistutkija Rami Kokon laatima dokumentointisuunnitelma leiriä varten:

Pärongrundin hylky, Kirkkonummi, hylkyrekisteri no. ¹²⁰⁰83/311/1992

Ehdotus sukellusseura H₂O:lle hyllyllä suoritettavan lisädokumentoinnin sisällöstä

Taustaa

Hylky löydetty ja ilmoitettu v.1992 Sukellusseura Calypson toimesta. Sijaitsee Porkkalan vesissä Pärongrundetin ja Jungfrugrundetin välissä (merikartta no. 722, koordinaatit 59° 57' 80" N

24° 21' 20" E) n. 16-18m syvyydessä. Hylystä otettu perusmittoja ja piirretty luonnos v.1992, valokuvia otettu v.1993. Kyseessä n. 10 metrinen, todennäköisesti yksimastoinen, limisaumainen alus. Esineistöä: mm. 2 kpl varppiankkureita, tiiliä, takilointia, tynnyri, pata jne. Suunniteltu mosaiikkikuvausta v.1993, mutta jäänyt tekemättä huonon näkyvyyden vuoksi. Kohteelta nostettu neitsyt myös v. 1993 (no.93018:). Rakenneosia löydetty myös hyllyn ulkopuolelta, n. 50m pohjoiseen. Suunniteltu lisää kuvausta vuodelle 1994, mutta ilmeisesti jäänyt tekemättä (ei raporttia)?

Dokumentointi v. 2005

Kohteella ei ole suoritettu dokumentointia v. -93 jälkeen, joten on tärkeää dokumentoida hyllyn tämänhetkinen tila ja samalla tarkentaa hylystä jo olemassa olevaa tietoa. Tässä suhteessa video- ja valokuvaus tulee edelleen olemaan ensisijaisen tärkeää hyllyn dokumentoinnissa. Myös mahdollisten jatkotutkimuksien osalta on oleellista että hylystä saadaan nyt luotua vielä tarkempi luonnos *hylkypiirroksena* (esim.1:20) ja/tai *mosaiikkikuvana*. Pääpaino dokumentoinnissa tulee olemaan itse hyllyssä ja sen välittömässä läheisyydessä olevissa irrallisissa rakenneosissa ja esineissä. Hyllyn ulkopuolista aluetta voidaan kuitenkin myös inventoida. Alla luetteloituna kohteella suoritettavat **ei-kajoavat** toimenpiteet:

1. Sopivan ankkurointi-/kiinnittymispaikan valinta esim. Pärongrundin luodolle (**ei ankkurointia kohteella!**)
2. Hyllyn paikannus ja merkkäminen painoilla/poijuilla esim. perän ja keulan viereen
3. Opasköyden veto kiinnittymispaikalta (luodolta) kohteelle
4. GPS-koordinaatit hyllylle esim. perän ja keulan poijuille

5. Videokuvaus: järjestelmällistä yleiskuvaa hylystä, ns. "hylkykierros", sekä yksityiskohtia (luetteloitu alla)
6. Valokuvaus: kuvamosaiikki hylystä (mikäli onnistuu) sekä yksityiskohtaisia kuvia eri kohteista kuten:

- peräsin
- perälaudoitus
- väliseinä
- kaaret
- sikoköli
- kylkilaudoitus + saumat
- masto + puomi(?)
- valurautapata
- tynnyri
- tiilet
- varppiankkurit
- jauhomainen lasti

7. Luonnospiiirroksia hyllyn rakenneosista ja esineistä : peräsin, keulan kaarirakenteet, masto, puomi, ankkurit jne.
8. Hyllyn ulkopuolisen alueen inventointia esim. kehä- ja/tai sektorietsintää soveltaen

Yhteydenotot:

Rami Kokko

Apulaistutkija

Meriarkeologian yksikkö

puhelin: 09-4050 9068

sähköposti: rami.kokko@nba.fi

Tulokset

Hylyn koordinaatit ovat 59°57,824' N, 24°20,922' E (WGS 84).

Hylystä piirrettiin luonnospiirros ja dokumentoitiin ja mitattiin löytyneitä yksityiskohtia tarkemmin.

Tarkemmin kuvattiin ja mitattiin peräsin, kaksi ankkuria, laivakeittiö, sikoköli, masto.

Laivan keittiö dokumentoitiin. Keittiöstä löytyy tiiliä, joiden koko on 12*25*4,5-6 cm, osa tiilistä puolikkaita. Tiilissä ei havaittavia leimoja. Tiilien lukumäärä 33. Kaksi tiiltä on pudonnut hylyn bb-puolelle pohjaan. Keittiössä on myös n. 27 cm pitkä ja 21 cm halkaisijaltaan oleva tynnyri, jonka vieressä pieni kulho tms. Keittiön väliseinän lautojen leveys 18 cm ja paksuus 2 cm. Hylyn ulkopuolella keittiön kohdalla sb-puolella on oletettavasti rautainen kalotin muotoinen esine. Halkaisija yläreunassa pituussuunnassa n. 28 cm, syvyys n. 10 cm. "Pata" on osittain hautautunut pohjaan.

Perälaudoitus kuvattiin ja mitattiin. Lautojen leveys 28 cm ja paksuus 3 cm. Masto ja sikoköli kuvattiin ja mitattiin.

Hylky videoitiin kattavasti. Hylystä kattavasti hylkykierrosvideota sekä videomosaiikkia.

Stillkameralla kuvattiin yksityiskohtia, kuten peräsin, laivakeittiön tiilet ja seinä. Lisäksi otettiin mosaiikkikuvat hylyn laidoista ja keskilinjasta.

Hyllyltä merkattiin ~~paikat joista voi ottaa dendronäytteet~~ ja lastinäytteen.

Piirroksat, videot ja kuvat raportin liitteenä.

Työn kulku

Leirin alussa saatiin pieni muistutus meriarkeologiseen dokumentointityöhön liittyvistä käytännön vaikeuksista, joita vesielementti aiheuttaa. Heti ensimmäisenä päivänä etsittiin hyllyn läheisyydestä Dekolle ankkurointikivi, johon kiinnitettiin kiinnittymisköysi. Näin varmistettiin turvallinen kiinnittyminen kohteelle ilman ankkurointia.

Itse hylkykin löytyi leirin ensimmäisenä päivänä ja sitä alettiin dokumentoida seuraavana päivänä. Hyllylle asetettiin mitta kölilinjalle ja sitä videokuvattiin. Päivän sukellusten jälkeen kuitenkin todettiin, että kohde ei ollut ainakaan se hylky, jota oli tarkoitus dokumentoida. Kyseessä oli huomattavasti huonokuntoisempi hylky tai hyllyn osia, joten työ täytyi aloittaa uudestaan alusta.

Leirin kolmantena päivänä 29.6. oikea kohde löytyi ensimmäiseksi löydetyin hyllyn eteläpuolelta. Hyllylle vedettiin ohjausköysi ankkurointikiveltä ja väärälle hyllylle vievä ohjausköysi sekä hyllylle asetetut mitat poistettiin ja dokumentointi aloitettiin uudestaan.

29.6. aloitettiin hyllyn luonnospiirroksen tekeminen. Hyllylle vedettiin mitat kölilinjalle ja poikittain keskilaivaan. Hyllyn peräsin kuvattiin ja mitattiin tarkemmin. Hylkyä videokuvattiin n. 20 min. Hyllyn länsipuolta haravoitiin n. 25 metrin etäisyydeltä hyllystä siten, että hyllyllä olevan maston päästä vedettiin mitta länteen ja tämän jälkeen sukellettiin alue noin 25 metriä mittanauhasta sekä pohjoiseen että etelään. Alueelta ei löytynyt muuta kuin muutamia irtolautoja ja yksi kaari n. 25 metriä maston päästä luoteeseen.

30.6. Jatkettiin hyllyn kuvaamista videokameralla ja tavallisella kameralla. Videokuvaa otettiin n. 30 min. Laivan keittiön yksityiskohtia mitattiin ja piirrettiin. Lisäksi kuvattiin ja mitattiin yksityiskohtia, kuten peräsin, keittiön tiiliä ja seinä, irtokaaria ja pumpun putki. Hylkypiirrosta jatkettiin ja kuvattuja kohteita mitattiin paikoilleen hylkypiirroksen.

1.7. Jatkettiin hyllyn videoimista. Hylky saatiin videoitua kattavasti. Tavallisella kameralla otettiin mosaiikkikuvat laidoista ja keskilinjasta. Kuvattiin ja mitattiin perälaudoitus, keittiön väliseinä, sikoköli sekä hyllyn pohjoispuolelta löytynyt kaari.

Päivän lopuksi leiri purettiin ja poistettiin hyllyltä sinne viedyt mitat, poijut ym. ylimääräinen tavara.

Leirin aikana tehtiin yhteensä 43 parisukellusta, joiden yhteenlaskettu kokonaisaika oli 60 tuntia.

Leirin osallistujat: Hanna Eskolin, Pentti Eskolin, Antti Jokinen, Juha Lauro, Virmo Merjankari, Katriina Mulari, Vesa Saarinen, Jani Sarla, Arto Sillanpää, Hanna Talka, Essi Tulonen, Jyrki Tuominen, Kari Turunen, Uljas Uromaa ja Mikko Vormala.

Leirin organisoinnin ja johdon hoitivat Virmo Merjankari ja Uljas Uromaa. Hylkykuvan piirtämisestä vastasi Mikko Vormala, yksityiskohtien piirtämisestä Arto Sillanpää, videokuvaamisesta Vesa Saarinen, still-kuvaamisesta Pentti Eskolin (filmi) ja Juha Lauro (digi) ja mittauksista Jyrki Tuominen. Raportin koosti Ari Haapanen.

Liitteet

Piirrokset:

Luonnospiirros hylystä (Mikko Vormala)

Keittiö (Essi Tulonen)

Masto, sikoköli ja väliseinä (Jyrki Tuominen).

2 x 30x40cm PIIRROS KUULTOPA-
PERILLE: LUONNOS JA PUHKAISI-
PIIRRETTY HYLYPIIRROS, MIKKO VORMALA

Valokuvat:

Kohteelta otetut digitaalikuvat CD-levyllä (+muutamia havaintoja hylystä)
(Arto Sillanpää)

Mustavalko-stillkuvat paperikuvina (Pentti Eskolin)

Videot:

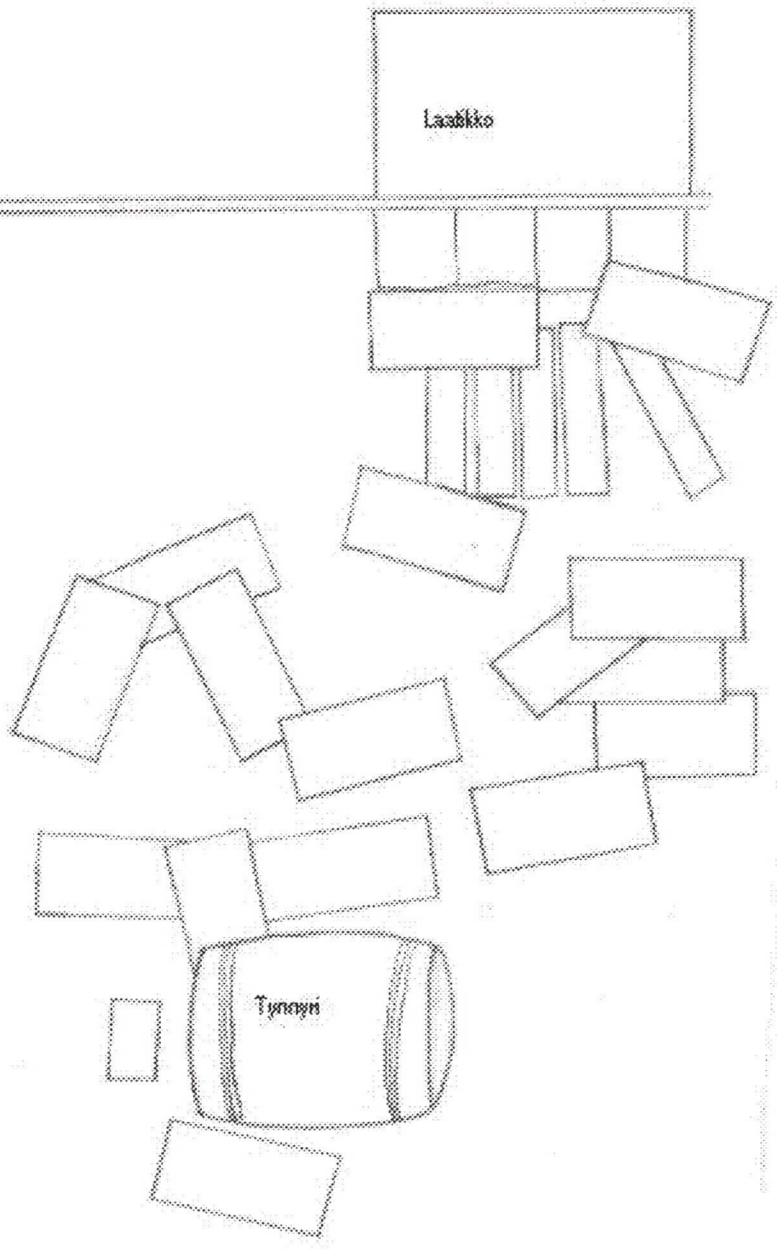
Kohteelta otetut videot ja videomosaiikki. (Vesa Saarinen)

Noin 40 min editoimatonta videomateriaalia (mini-DV) hylkykierrokselta.
(Mikko Vormala)

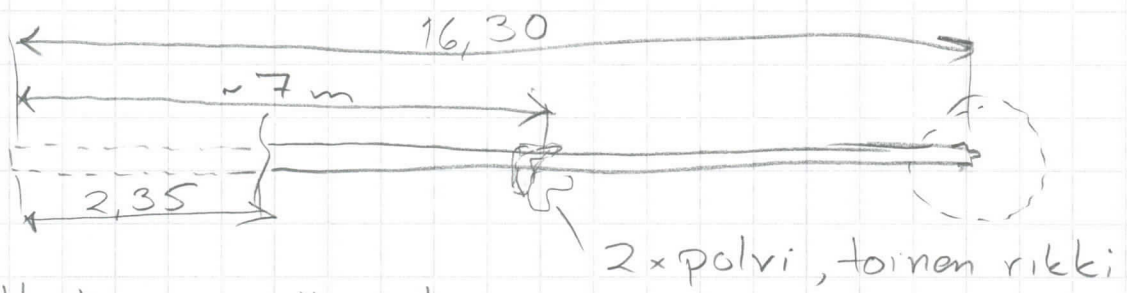
Lappio

Laatikko

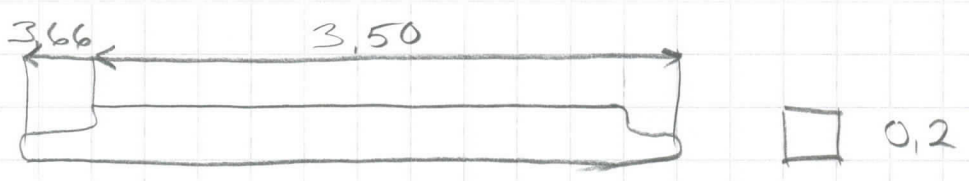
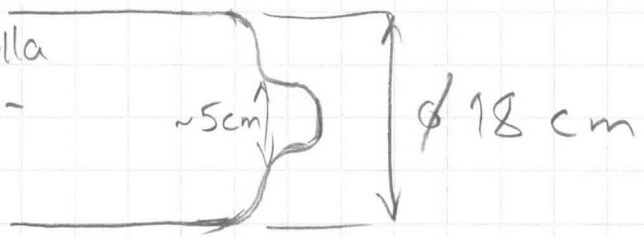
58-
puolen
laistaa

MASTO

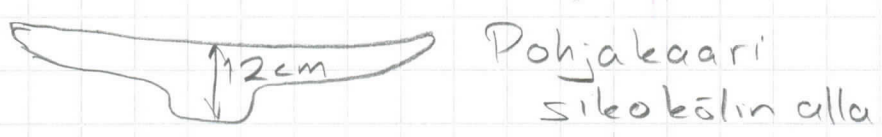
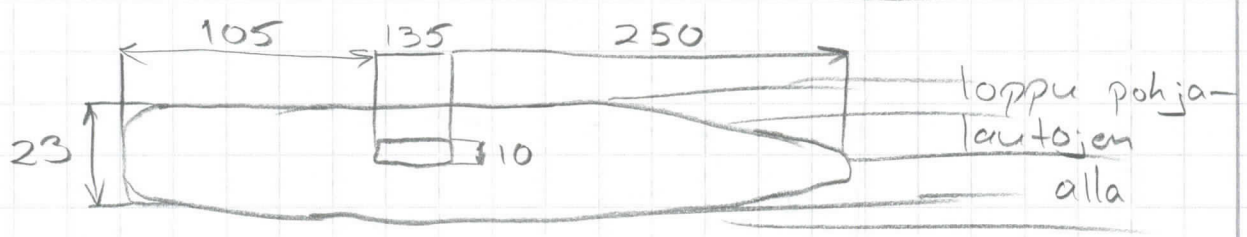

Hiekan sisällä olevan maston pituus arvioita painamalla terästrieku hiekkaan pohjaan

Pohjalla 3-4 samantapaista osaa

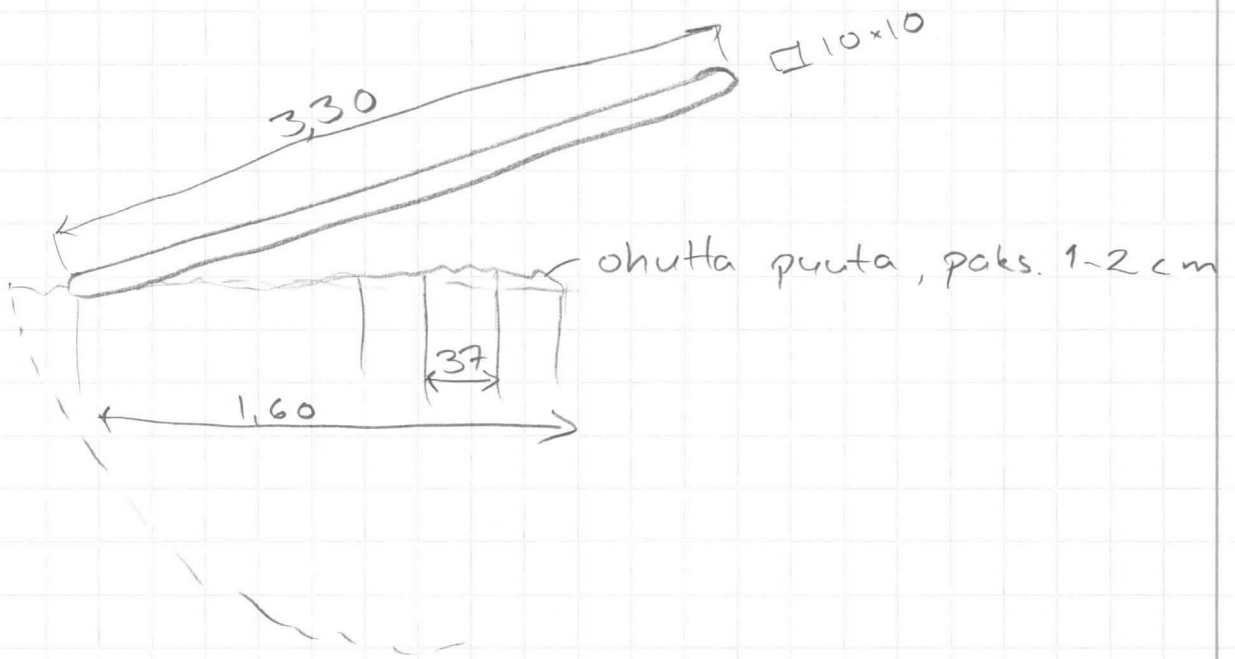
OSA SIKOKÖLIÄ

Jyväskylä 1.7.05

2/2

VÄLISEINÄ

Arto Sillanpää
Puh. 040 7221590

Havainnot hylystä

- hyllyn peräpäässä keittiön kohdalla oleva ”kansipalkki”, joka on toisesta päästä vielä kiinni hyllyn laidassa, on pituudeltaan 3350
Samanlaisia palkkia on useita hyllyn ympäristössä, pisimmillään mitattuna 4200.
Kansipalkkien määrää ei laskettu.
- perässä hyllyn ulkopuolella olevan astiain halkaisija 250
- pohjalaudoituksen paksuus perästä mitattuna 30
- laskettu 11 pohjalautaa, leveimmillään 300
- ankkuri 1. viisilapainen, varren pituus 1000 paksuus 80, koko halkaisija 600, lavan leveys 150
- ankkuri 2. viisilapainen, varren pituus 1000, halkaisija 800